

Seat No. : _____

DR-113

December-2025

B.A., Sem.-III

CC-203 : Economics

(Economic Development & Economic Systems-1)
(Old)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

1. આર્થિક વૃદ્ધિ અને આર્થિક વિકાસના ખ્યાલો સમજાવો. 14
અથવા
1. આર્થિક વિકાસના નિર્દેશક તરીકે 'જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તાનો આંક' – માપદંડ ચર્ચો. 14
2. સમતોલ વિકાસ એટલે શું ? સમતોલ વિકાસનું નર્ક્સનું મોડેલ સમજાવો. 14
અથવા
2. અસમતોલ વિકાસ એટલે શું ? અસમતોલ વિકાસની મર્યાદાઓ જણાવો. 14
3. માનવ વિકાસ આંક એટલે શું ? માનવ વિકાસ આંકના ખ્યાલની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 14
અથવા
3. માનવગરીબી આંક (H.P.I.)નો ખ્યાલ સમજાવો. 14
4. વહીવટ અને સંચાલનનો અર્થ સમજાવી, બંને વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો. 14
અથવા
4. ટૂંકનોંધ લખો : 14
 - (1) ભાગીદારીયુક્ત વિકાસ
 - (2) પારદર્શિતા

- (1) કયો ખ્યાલ ગુણાત્મક છે ?
 (a) માથાદીઠ આવક (b) આર્થિક વૃદ્ધિ (c) આર્થિક વિકાસ
- (2) PQLIની ગણતરી કરવા માટે વાસ્તવિક માથાદીઠ આવકને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે.
 (a) સાચું (b) ખોટું (c) અચોક્કસ
- (3) ભારતની માથાદીઠ આવક 2014માં કેટલા ડોલર હતી ?
 (a) 5497 (b) 4866 (c) 5677
- (4) અલ્પવિકસિત દેશો ગરીબ છે કારણ કે તે ગરીબ છે. – નર્ક્સ
 (a) સાચું (b) ખોટું (c) અચોક્કસ
- (5) સમતોલ વિકાસની હિમાયત કોણે કરી હતી ?
 (a) હર્ષમેન (b) નર્ક્સ (c) સિંગર
- (6) અસમતોલ વિકાસના માર્ગમાં _____ એ મોટામાં મોટી મર્યાદા છે.
 (a) બેકારી (b) ગરીબી (c) કુગાવાનું દબાણ
- (7) 2011માં માનવ વિકાસ આંકની દૃષ્ટિએ ભારતનો ક્રમ વિશ્વમાં _____ હતો.
 (a) 119 (b) 134 (c) 125
- (8) માનવ વિકાસ આંકનું મૂલ્ય કેટલું હોય છે ?
 (a) 0 થી 1 વચ્ચે (b) શૂન્ય (c) 1
- (9) નીચેનામાંથી કયા આંકમાં સ્ત્રી-પુરુષ વચ્ચેના તફાવતને ધ્યાનમાં લેવાય છે ?
 (a) HPI (b) HDI (c) GDI
- (10) સંચાલનનો ખ્યાલ _____ બાબતો સાથે સંકળાયેલો છે.
 (a) આર્થિક (b) બિન-આર્થિક (c) રાજકીય
- (11) વહીવટનો ખ્યાલ રાજકીય છે.
 (a) સાચું (b) ખોટું (c) અચોક્કસ
- (12) પારદર્શિતા હોય ત્યાં ભ્રષ્ટાચાર હોઈ શકે નહીં.
 (a) સાચું (b) ખોટું (c) અચોક્કસ

Seat No. : _____

DR-113

December-2025

B.A., Sem.-III

CC-203 : Economics

(Economic Development & Economic Systems-1)
(Old)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : All questions carry equal marks.

1. Explain the concepts of Economic Growth and Economic Development. 14

OR

1. Discuss 'The Physical Quality of Life Index' (PQLI) measure as an indicator of Economic Development. 14

2. What is Balanced Growth ? Explain the concept of Prof. Nurkse's balanced growth. 14

OR

2. What is unbalanced growth ? Explain the limitations of unbalanced growth. 14

3. What is Human Development Index ? Discuss the concept of Human Development Index in detail. 14

OR

3. Explain the concept of Human Poverty Index (H.P.I.). 14

4. Define administration and management and explain the difference between them. 14

OR

4. Write short note : 14

(1) Participatory Development

(2) Transparency

5. Choose the correct option : (Any Seven)

14

- (1) Which concept is qualitative ?
 - (a) Per Capita Income
 - (b) Economic Growth
 - (c) Economic Development
- (2) To calculate PQLI, real per capita income is considered.
 - (a) True
 - (b) False
 - (c) Not sure
- (3) What was the per capita income (in dollars) in India in year 2014 ?
 - (a) 5497
 - (b) 4866
 - (c) 5677
- (4) 'Underdeveloped countries are poor because they are poor.' – Nurkse
 - (a) True
 - (b) False
 - (c) Not sure
- (5) Who advocated balanced growth strategy ?
 - (a) Hirschman
 - (b) Nurkse
 - (c) Singer
- (6) _____ is the biggest barrier in the path of unbalanced development.
 - (a) Unemployment
 - (b) Poverty
 - (c) Inflation pressure
- (7) In 2011, India ranked _____ in the world in terms of Human Development Index.
 - (a) 119
 - (b) 134
 - (c) 125
- (8) What is value of Human Development Index ?
 - (a) between 0 to 1
 - (b) zero
 - (c) 1
- (9) In which index the difference between men and women is considered from following ?
 - (a) HPI
 - (b) HDI
 - (c) GDI
- (10) The concept of management is associated with _____ matters.
 - (a) Economical
 - (b) Non-economical
 - (c) Political
- (11) The concept of Governance is political.
 - (a) True
 - (b) False
 - (c) Not sure
- (12) There will be no corruption, where there is transparency.
 - (a) True
 - (b) False
 - (c) Not sure

Seat No. : _____

DR-113

December-2025

B.A., Sem.-III

CC-203 : Economics

(Economic Development & Economic Systems-1)
(New)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

1. આર્થિક વૃદ્ધિ અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેનો તફાવત ચર્ચો. 14
અથવા
1. આર્થિક વિકાસના નિર્દેશકોની ચર્ચા કરો. 14
2. સમતોલ વિકાસની વ્યૂહરચનાની તરફેણ અને વિરૂદ્ધની દલીલો સમજાવો. 14
અથવા
2. હર્ષમેનનો અસમતુલિત વિકાસનો સિદ્ધાંત સમજાવો. 14
3. માનવ વિકાસ આંક (HDI)ના ખ્યાલની ચર્ચા કરો. 14
અથવા
3. માનવ ગરીબી આંક (HPI)નો ખ્યાલ સમજાવો. 14
4. ટકાઉ આર્થિક વિકાસનો ખ્યાલ સમજાવી, તેના ઘટકોની ચર્ચા કરો. 14
અથવા
4. ટકાઉ આર્થિક વિકાસનો અર્થ સમજાવી, ટકાઉ આર્થિક વિકાસનો કુદરતી સંસાધનો સાથેનો સંબંધ ચર્ચો. 14

- (1) 'વિકાસ એક બહુમુખી પ્રક્રિયા છે.' – આ વિધાન કોણે રજૂ કર્યું છે ?
 (a) કિન્ડલ બર્જર (b) કેઈન્સ (c) ટોડેરો
- (2) જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તાનો આંક (PQLI) કોણે સમજાવ્યો છે ?
 (a) ડેવિસ મોરિસ (b) એડમ સ્મિથ (c) કેઈન્સ
- (3) આર્થિક વૃદ્ધિનો ખ્યાલ કયા દેશો સાથે સંકળાયેલો છે ?
 (a) પછાત (b) વિકસિત (c) વિકસતાં
- (4) સમતોલ વિકાસ એટલે _____ નો વિકાસ.
 (a) કૃષિ ક્ષેત્ર (b) ઉદ્યોગ ક્ષેત્ર (c) તમામ ક્ષેત્ર
- (5) 'પ્રારંભિક શક્તિશાળી પ્રયાસ'નો સિદ્ધાંત કોણે આપ્યો ?
 (a) રોડાન (b) હર્ષમેન (c) નર્ક્સ
- (6) હર્ષમેને કયા ક્ષેત્રના વિકાસને અગ્રતા આપવાની ભલામણ કરી છે ?
 (a) ખેતી ક્ષેત્ર (b) ઉદ્યોગ ક્ષેત્ર (c) સેવા ક્ષેત્ર
- (7) માનવ વિકાસ આંકના કેટલા ઘટકો છે ?
 (a) ત્રણ (b) ચાર (c) પાંચ
- (8) માનવ વિકાસ આંક (HDI)નો ખ્યાલ કોણે સમજાવ્યો છે ?
 (a) ટોડેરો (b) કિન્ડલ બર્જર (c) મહેબુબ-ઉલ-હક્ક
- (9) માનવ વિકાસ આંકનું મૂલ્ય કેટલું હોય છે ?
 (a) 0 થી 1 વચ્ચે (b) શૂન્ય (c) 1
- (10) ટકાઉ વિકાસનો ખ્યાલ _____ માં રજૂ થયો.
 (a) જીનીવા (b) સ્વીડન (c) સ્ટોકહોમ
- (11) "ધ વર્લ્ડ કમિશન ઓન એન્વાયર્નમેન્ટ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ" એ _____ માં ટકાઉ વિકાસનો ખ્યાલ આપ્યો હતો.
 (a) 1980 (b) 1987 (c) 1990
- (12) ભારતના સમુદ્ર કિનારાની લંબાઈ _____ માઈલ છે.
 (a) 3500 (b) 2800 (c) 1700

Seat No. : _____

DR-113

December-2025

B.A., Sem.-III

CC-203 : Economics

(Economic Development & Economic Systems-1)

(New)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : All questions carry equal marks.

1. Discuss the difference between Economic Growth and Economic Development. 14

OR

1. Discuss the indicators of Economic Development. 14

2. Discuss the arguments in favour and against the balanced growth strategy. 14

OR

2. Explain the principle of Hirschman's unbalanced development. 14

3. Discuss the concept of Human Development Index (HDI). 14

OR

3. Explain the concept of Human Poverty Index (HPI). 14

4. Explain the concept of sustainable economic development and discuss its components. 14

OR

4. Explain the meaning of sustainable economic development and discuss its relationship with natural resources. 14

5. Choose the correct option : (Any Seven)

14

- (1) 'Development is a multi-dimensional process.' – Who said so ?
(a) Kindle Berger (b) Keynes (c) Todaro
- (2) Who introduced the concept of PQLI ?
(a) Davis Morris (b) Adam Smith (c) Keynes
- (3) With which countries is the concept of Economic Growth associated ?
(a) Backward (b) Developed (c) Developing
- (4) Balanced growth means growth in –
(a) agriculture sector (b) industrial sector (c) all sector
- (5) Who introduced the theory of 'Big Push Effort' ?
(a) Rodan (b) Hirschman (c) Nurkse
- (6) Hirschman recommended the priority of development of which sector ?
(a) Agricultural sector (b) Industrial sector (c) Service sector
- (7) How many components of HDI are there ?
(a) Three (b) Four (c) Five
- (8) Who introduced the concept of HDI ?
(a) Todaro
(b) Kindle Berger
(c) Mehboob-ul-Haque
- (9) What is value of Human Development Index ?
(a) between 0 to 1 (b) zero (c) 1
- (10) The concept of sustainable development was established at _____.
(a) Geneva (b) Sweden (c) Stockholm
- (11) The world commission on environment and development had introduced the concept of sustainable development in _____.
(a) 1980 (b) 1987 (c) 1990
- (12) The length of the sea-shore of India is _____ miles.
(a) 3500 (b) 2800 (c) 1700